

7. Ministry of Foreign Affairs of Japan. Humanitarian Assistance / Emergency Assistance. Dispatch of Japan Disaster Relief Team. 2019. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/emergency/assistance1.html>
8. Remacle E. Approaches to Human Security: Japan, Canada, and Europe in Comparative Perspective. *The Journal of Social Science*. 2008. Vol. 66. P. 5–34.
9. Sumi S. Human Security and Health by H. E. Shigeki Sumi, Ambassador of Japan to the International Organizations in Vienna. URL: https://www.mofa.go.jp/policy/human_secu/article0604.html
10. Takao, T. Japan's Leadership in Human Security During and After the COVID-19 Pandemic. *Asia-Pacific Review*. 2020. Vol. 27. № 2. P. 26–45.
11. UNDP. Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security. 1994. URL: <http://www.hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994>
12. UNHCR. Commission on Human Security Report 2003: Human Security Now. 2003. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/91BAEEDBA50C6907C1256D19006A9353-chs-security-may03.pdf>

УДК 327.8

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ДОКТРИНІ БАЙДЕНА

Д. О. Столяренко, Ю. Т. Теміров

Анотація. З початку каденції Президент Сполучених Штатів Джозеф Байден виступив із заявою повернути силу та впливовість США у міжнародних відносинах. Чинний президент США наголосив на захисті та відстоюванні ліберально-демократичних цінностей, відновленні та зміцненні союзних відносин, які, за словами Байдена, були пошкоджені у час адміністрації Трампа, і поверненні США на «позицію надійного лідера» серед світових демократій, щоб протистояти викликам Росії та Китаю. Але геополітичний, гео економічний, ідеологічний та стратегічний фокус зовнішньої політики США вже зазнав суттєвих змін, що ілюструють події, пов'язані з Афганістаном та «Північним потоком-2». Головним завданням для України в формуванні політики в двосторонніх відносинах із головним стратегічним партнером (США) є розуміння цієї нової зовнішньополітичної доктрини та усвідомлення своєї ролі та місця в пріоритетах США.

Ключові слова: зовнішня політика США, Джозеф Байден, доктрина Байдена, Україна.

Вступ. У політичних документах, позиціях та заявах адміністрації Байдена існує два загальні пріоритети, які визначають її зовнішню політику: по-перше, повернення ефективного залучення в міжнародні справи, ефективного лідерства і надійного партнерства. По-друге, налагоджувати співпрацю із союзниками, щоб протистояти загрозам інтересам США з боку авторитарних конкурентів, таких як Китай та Росія, одночасно тактично співпрацюючи з тими самими суперниками, де їх інтереси та інтереси США можуть збігатися. Виходячи з основних положень доктрини Байдена, що й досі знаходиться на етапі формування, Сполучені Штати зобов'язуються повернутися до активного залучення до важливих міжнародних питань, але це вимагає, перш за все, реформування відносин із союзниками, покращення іміджу країни та відновлення «сили» її «прикладу». Відносини з Китаєм, як геополітичним суперником Америки, становлять найвизначнішу стратегічну дилему для адміністрації президента. Китай конкурує із США в економічному та технологічному плані і загрожує глобальному лідерству США, одночасно зміцнюючи свій контроль над Південно-Китайським морем, продовжуючи нарощувати свої військові сили та поширюючи вплив у Східній Азії та інших регіонах світу[7]. На тлі подібних трансформацій, Україні необхідно

Основний розділ. Перші кроки Байдена у зовнішній політиці щодо «повернення лідерства США» у ключових сферах міжнародних відносин стосуються повторного укладення Паризької угоди, підтвердження важливості трансатлантичного партнерства та інших традиційних союзів [11]. Не можна не згадати і про альянс в сфері безпеки AUKUS, укладений Австралією, США і Великобританією з метою захистити спільні інтереси в Індотихоокеанському регіоні і об'єднати зусилля в розвитку оборонного сектора. США хочуть стверджувати власні демократичні ідеали та співпрацювати з іншими усталеними чи транзитивними демократіями, водночас не займатися державотворенням чи бути міжнародним поліцейським.

Адже геополітичний, гео економічний, ідеологічний та стратегічний фокус зовнішньої політики Сполучених Штатів зазнав суттєвих змін. Китай став екзистенційним супротивником, а Росія – дезінтегратором [15]. Зміна клімату та пандемія COVID – 19 теж стали пріоритетними загрозами. Тому, найважливішим завданням стало зміцнення колективного Заходу під авторитетним та надійним лідерством Сполучених Штатів. У зовнішній політиці США переходять від глобальних «хрестових походів в ім'я демократії» до активного захисту ліберальних цінностей на батьківщині та позицій Заходу за кордоном. Збройні сили США є потужною зброєю, але більше не засобом першої необхідності. Таким чином, перебудовувати проблемні країни стало марною справою. Війна з тероризмом як спроба зберегти безпеку США, втратила пріоритетність: жодних серйозних терактів на території держави за останні 20 років не відбулося. Тому, оголошуючи виведення американських військ з Афганістану, Байден наголосив, що: «Ми повинні посилити американську конкурентоспроможність, щоб досягти успіху в жорсткій конкуренції, з якою ми стикаємось із все більш наполегливим Китаєм», додавши, що перехід до нових битв зробить США «набагато грізнішими для наших супротивників та конкурентів» [19]. Афганський конфлікт завжди мав для США більше символічний, ніж матеріальний інтерес, і став нагадуванням про межі американської могутності у «вічних війнах» [2].

Вивід військ з Афганістану засвідчив, що по суті концепція національного будівництва в пріоритетах зовнішньої політики Сполучених Штатів більше не є на актуальному порядку денному. Доктрина Байдена дає чітко зрозуміти, що бажання зробити весь світ безпечним для демократії по всьому світу не є однозначним моральним пріоритетом. Натомість, США несуть моральну відповідальність за захист життя власного населення. Отже, найважливішим зовнішньополітичним завданням стало зміцнення колективного Заходу під сильним керівництвом США.

Світова економічна криза, що виникла в США у 2007 році, завдала удару по створеній Сполученими Штатами економічній та фінансовій моделі; важка внутрішньополітична криза 2016–2021 років підірвала довіру до політичної системи США та її основних цінностей; і пандемія COVID-19, яка особливо сильно вразила Сполучені Штати, викрила серйозні політичні, економічні та культурні проблеми та тріщини в американському суспільстві та державі. Нехтування внутрішньою політикою під час реалізації курсу на сприяння національному будівництву за кордоном мало свою ціну.

Тепер адміністрація Байдена вирішила виправити це за допомогою проєктів розвитку інфраструктури та підтримки американського середнього класу [14]. Але, незважаючи на всю увагу до внутрішніх питань, глобальне лідерство або, принаймні, першість, міцно стали невід'ємною частиною національної ідентичності США. Крім того, ліберальні та демократичні цінності навряд чи припинять бути основою зовнішньої політики США.

Доктрина показує, що Сполучені Штати не стануть «звичайною» країною, яка лише дотримуватиметься правил реальної політики. Скоріше, Вашингтон буде використовувати цінності як інструмент для подальшої консолідації своїх союзників і як зброю для нападу на своїх супротивників. Білому дому сприяє те, що Китай і Росію вважають небезпечними суперниками як у всьому політичному спектрі США, так і серед союзників і партнерів США.

В цілому, доктрина Байдена деактуалізує ті зобов'язання, які Вашингтон більше не вважає перспективними або навіть стійкими; спрямовує більше ресурсів для вирішення нагальних внутрішніх проблем, прагне консолідувати колективний Захід навколо США і загострює увагу на Китаї та Росії як головних противниках Америки.

В рамках нової доктрини Джо Байдена, Україна не виступає в якості одного із головних зовнішньополітичних пріоритетів Сполучених Штатів, але існує ряд сфер, в яких присутність України в порядку денному США є беззаперечним. Насамперед йдеться про зміцнення американських відносин із союзниками та партнерами, боротьбу з авторитаризмом (з Росією в даному контексті) та посилення і консолідацію демократичних держав на чолі із США.

Сполучені Штати рішуче підтримують Україну, яка прагне дати відсіч Росії на Сході своєї країни та пройти шлях перетворення на демократичну державу із ринковою

економічною системою, з дотриманням прав і свобод людей та справедливою судовою системою. Забезпечення миру та стабільності в Європі є ключовим інтересом США і проблема російсько-української війни є надзвичайною загрозою для неї. Успіх України у боротьбі з агресією Кремля є національним інтересом США щонайменше з трьох причин: війна Росії проти Заходу, а не тільки України; майбутнє міжнародного порядку, заснованого на правилах, залежить від виходу військ Росії з України; США мають моральну прихильність як до боротьби України за незалежність, так і демократії загалом. На відміну від Трампа, президент Джо Байден назвав президента Росії Володимира Путіна «вбивцею» і зазначив, що має намір протистояти Росії з кількох питань, включаючи: її роль в Україні, Сирії та Афганістані; кіберпорушення урядових установ США SolarWinds наприкінці 2020 року [4]; спроба втручання у вибори в США; і вбивства політичних опонентів уряду Путіна.

Водночас Байден повідомив, що планує співпрацювати з Росією в таких питаннях, які становлять спільний інтерес, таких як контроль над озброєннями (як у двосторонньому порядку, так і щодо третіх гравців, таких як Іран), та зміни клімату. 26 січня 2021 року Байден провів свій перший дзвінок з Путіним [4], у якому він підтвердив підтримку США суверенітету України та висловив стурбованість у зв'язку з отруєнням Олексія Навального, одночасно запропонувавши співпрацю з питань контролю над озброєннями та обіцяючи «прозору та послідовну» комунікацію.

Незважаючи на те, що дії США в рамках доктрини Байдена в полі двосторонніх відносин з Україною переважно стосуються підтримки, надання допомоги та консультації, прагматична поведінка адміністрації чинного президента Сполучених Штатів проявляється у одиничних акціях, де в процесі прийняття рішень проблема України може відійти на другий план, поступившись більш актуальним або пріоритетнішим напрямкам. Це стосується, насамперед, будівництва «Північного потоку-2» [3; 12; 16].

США, фактично, уможливили завершення будівництва «Північного потоку-2», тому що ця дія відповідала зусиллям Байдена зі зміцнення трансатлантичних відносин, і відносин із Німеччиною зокрема, але, очевидно, у Вашингтоні не могли не розуміти, що головний бенефіціар цього проєкту — путінський режим. Той самий режим, який піддавався нищівній критиці з боку президента і його соратників ще на етапі виборчої кампанії. Викликає запитання також той факт, що до процесу ухвалення остаточного рішення про незастосування найдієвіших санкцій не були долучені спеціалісти з російської та регіональної проблематики.

Висновки. Отже, обрання Джо Байдена сорок шостим президентом Сполучених Штатів стало загалом позитивною новиною для стратегічних американо-європейських відносин і для українсько-американських відносин. Загроза виходу США з Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та розлучення з Європою більше не буде нависати над трансатлантичними відносинами, адже команда Байдена керуватиметься філософією нерозривності безпеки США і безпеки Європи, а також розумінням ролі України для європейської безпеки в умовах агресивної політики РФ. Важливим фактором є підтримання діалогу між Україною та Сполученими Штатами, навіть на найвищому рівні. Але, американській стороні притаманне вдавання до компромісів, що продемонструвала ситуація із газопроводом «Північний потік-2», який з одного боку становить небезпеку для енергетичної безпеки ЄС та України, а з іншого боку є вигідним для Росії та Німеччини. У цьому випадку українському уряду залишається вибудовувати чітку, виважену і послідовну політику в рамках двосторонніх відносин із Сполученими Штатами, враховуючи усі особливості зовнішньополітичної доктрини президента Джо Байдена із розумінням головних пріоритетів та завдань, що ставлять перед собою США. Водночас, треба відстоювати власні інтереси та просувати їх на порядок денний, покращувати власний імідж та продовжувати становлення демократичної України, що буде надійним партнером для провідних держав Заходу, в тому числі США.

Аннотація. С начала каденции Президент Соединенных Штатов Джозеф Байден выступил с заявлением вернуть силу и влияние США в международных отношениях. Действующий президент США акцентировал внимание на защите и отстаивании либерально-демократических ценностей, восстановлении и укреплении союзных отношений, которые, по словам Байдена, были повреждены в ходе администрации Трампа, и возвращении США на «позицию надежного лидера» среди мировых демократий,

чтобы противостоять вызовам России и Китая. Но геополитический, геоэкономический, идеологический и стратегический фокус внешней политики США уже претерпел существенные изменения, иллюстрирующие события, связанные с Афганистаном и «Северным потоком-2». Главной задачей для Украины в формировании политики в двусторонних отношениях с главным стратегическим партнером (США) есть понимание этой новой внешнеполитической доктрины и осознание своей роли и места в приоритетах США.

Ключевые слова: внешняя политика США, Джозеф Байден, доктрина Байдена, Украина.

Abstract. Since the beginning of his term, the President of the United States, Joseph Biden, has made a statement to restore the strength and influence of the United States in international relations. The current US president stressed the need to defend and uphold liberal-democratic values, restore and strengthen allied relations, which Biden said were damaged during the Trump administration, and return the US to a “reliable leader” among world democracies to meet Russia’s challenges. China. But the geopolitical, geoeconomic, ideological, and strategic focus of U.S. foreign policy has already undergone significant changes, illustrating developments in Afghanistan and Nord Stream-2. The main task for Ukraine in shaping policy in bilateral relations with the main strategic partner (USA) is to understand this new foreign policy doctrine and to realize its role and place in the priorities of the United States.

Key words: US foreign policy, Joseph Biden, Biden doctrine, Ukraine.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. 2021 Trade Policy Agenda and 2020 Annual Report. March 2021. URL: <https://ustr.gov/sites/default/files/files/reports/2021/2021%20Trade%20Agenda/Online%20PDF%202021%20Trade%20Policy%20Agenda%20and%202020%20Annual%20Report.pdf>
2. Afghanistan—a bloody failure for US imperialism’, Socialist Worker (UK), 5 July 2021, available online from: <https://socialistworker.co.uk/art/52054/Afghanistan+a+bloody+failure+-+for+US+imperialism>
3. Atwood K., Bertrand N. and Gaouette N. Biden administration decides not to sanction company building controversial Russian gas pipeline. CNN. May 18, 2021. URL: <https://edition.cnn.com/2021/05/18/politics/us-nord-stream-decision/index.html>
4. Biden Agrees Putin Is a Killer, Says He’ll Pay for Meddling. Bloomberg. 17.03.2021. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-03-17/biden-agrees-putin-is-killer-says-he-ll-pay-price-for-meddling> (дата звернення 14.10.2021)
5. Biden J. Remarks by President Biden and President Zelenskyy of Ukraine Before Bilateral Meeting. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/09/01/remarks-by-president-biden-and-president-zelenskyy-of-ukraine-before-bilateral-meeting/>
6. Biden J. Remarks by President Biden on the End of the War in Afghanistan August 31, 2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/31/remarks-by-president-biden-on-the-end-of-the-war-in-afghanistan/>
7. Biden J. The Power of America’s Example: The Biden Plan for Leading the Democratic World to meet the Challenges of the 21st century / Joe Biden. — 2020. URL: <https://joebiden.com/americanleadership/>
8. Biden J. Why America Must Lead Again // Foreign Affairs. — Vol. 99. — 2020. No. 2. — P. 64—76.
9. Biden pledges U.S. support, security aid in first meeting with Ukraine’s Zelenskiy. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/biden-pledge-security-aid-first-meeting-with-ukraines-zelenskiy-2021-09-01/>
10. Blinken A. Crimea Is Ukraine. URL: <https://www.state.gov/crimea-is-ukraine/>
11. Blinken A. Domestic Renewal as a Foreign Policy Priority. URL: <https://www.state.gov/domestic-renewal-as-a-foreign-policy-priority/>
12. Blinken A. Imposition of Sanctions in Connection with Nord Stream 2. URL: <https://www.state.gov/imposition-of-sanctions-in-connection-with-nord-stream-2/>
13. Blinken A. United States Announces Humanitarian Assistance for Ukraine. URL: <https://www.state.gov/united-states-announces-humanitarian-assistance-for-ukraine/>
14. Department of State, Foreign Operations, and Related Programs: FY2021 Budget and Appropriations. September 24, 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R46367.pdf>
15. Interim National Strategic Guidance. March 2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>
16. Joint Statement of the United States and Germany on Support for Ukraine, European Energy Security, and our Climate Goals. URL: <https://www.state.gov/joint-statement-of-the-united-states-and-germany-on-support-for-ukraine-european-energy-security-and-our-climate-goals/>
17. Joint Statement on the U.S.-Ukraine Strategic Partnership. September 1, 2021. URL: <https://ua.usembassy.gov/joint-statement-on-the-u-s-ukraine-strategic-partnership/>
18. Russia: Foreign Policy and U.S. Relations. April 15, 2021. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46761>
19. The White House, ‘Remarks by President Biden on the Way Forward in Afghanistan’, 14 April 2021, available online from: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/04/14/remarks-by-president-biden-on-the-way-forward-in-afghanistan/>
20. U.S. Foreign Policy in the Biden Administration Briefing. February 5, 2021. URL: <https://www.state.gov/briefings-foreign-press-centers/u-s-foreign-policy-in-the-biden-administration/>